

AMM rutiner och arbetsgång vid Riksmaten Ungdom 2015 - förslag

1. **Före skolinformationen.** När du fått information från Livsmedelsverket om skola och datum, kolla skolans hemsida, påbörja med dokument nr **1 "Infoblad (kom-ihåg) skolan"** (aktuella namn, telefonnr, mail till lärare, skolsköterska, arbetstider för dem, mm). Boka bil till provtagningsdagen.
2. **Vid informationsmötet** på skolan. Tag med ditt visitkort. Berätta för eleverna att du och en kollega tar blod- och urinproverna och svara på deras frågor. Kolla upp lämpliga lokaler för skolsjuksköterskans rum el annat lämpligt rum, bänk, längd och vikt, handfat, toaletter, "väntrum" med sittmöjligheter, akutåtgärdsutrustning, lämplig lokal för lab-arbete, bord och avställningsyta. Bestäm med lärare och/eller skolsjuksköterskan när och var ni ses på provtagningsdagen. Kolla dokument nr **2 "Vägledning för arbete vid blod- och urinprovtagningar utanför ordinarie arbetsplats (fältarbete)"**.
3. **Före provtagningen.** Kolla ID-listan, kolla kit (se dokument nr **8 "Innehållsförteckning i kit..."**). Packa enligt dokument nr **3 "Packlistan"**. Dvs packa kit och kolla att allt finns hemma, rockar, plåster sprit etc annars beställ i tid. Tag reda på om ni har frigolitlådor och is. Lådor för provmaterial-förvaring i frysarna. Boka stor bil.
4. **Före provtagningen.** Bestäm m involverade vilka tider som ni träffas, var och vem som gör vad före, vid och efter provtagning. Kolla upp giltiga telefonnummer- kontaktuppgifter och gör lista till alla.
5. **Vid undersökningen.** Utgå ifrån dokument nr **2 "Fältarbete ..."** och justera efter era förhållanden.
6. **Vid undersökningen.** Kom i tid till skolan, bär in material och iordningställ så mycket som möjligt. Följ uppgjort dokument nr **4 "Körschema-provtagning"**, justera Vb. Följ dokument nr **5 "Provhanteringsinstruktioner"** och använd dokument nr **6 "Provlogg skolor"**.
7. **Efterarbete vid hemkomsten.**
8. **Skicka prover** till Livsmedelsverket enligt dokument nr **7 "Transport av prover"**.

AMM-dokumentlista Riksmaten Ungdom 2015

1. Infoblad (kom-ihåg) inför besöket på skolan
2. Vägledning för arbete vid blod- och urinprovtagning utanför ordinarie arbetsplats, fältarbete
3. Packlista
4. Körschema-exempel
5. Provhanteringsinstruktioner
6. Provlogg skolor
7. Transport av prover
8. Innehållsförteckning i kit; material utöver kit.

Infoblad (kom-ihåg) inför besöket på skolan

Stad:

Skola:

Dag & tid för infomöte:

Dag & tid för provtagning:

Klassens kontaktperson(er) (namn, telnr, e-mail):

Jag bekräftar att jag har vidtalad om datum och tid och klassens kontaktperson(er) ser till att det finns rum till provtagningen.

Skolsköterskan (namn, telnr, e-mail):

Jag bekräftar att jag har vidtalad om datum och tid och skolsköterskan ser till att vi får låna hennes rum enl e-mail. Där finns bords och plats för en till, längd och viktredskap, handfat.

Antal elever som har lämnat fullständigt samtycke:

Vägledning för tillfälligt arbete vid blod- och urinprovtagningar utanför ordinarie arbetsplats (fältarbete)

- **Organisatoriska förhållanden vid arbete på en tillfällig arbetsplats**

Projektledare utses, kallar till planeringsmöte, utser två samordnare i gruppen.

Projektgruppen planerar tillsammans arbetet som ska utföras. Minnesanteckningar ska föras.

Din närmaste chef informeras om förutsättningarna för arbetet och chefen klargör villkor för arbetet.

Plan ska finnas för hantering av akut sjukdom hos personal, ensamarbete, oregelbundna arbetstider och möjligheter till rast.

Rutiner för telefonlista till involverade med kontaktuppgifter till anhöriga m.m.

- **Transport av material, utrustning och personal**

Vilket arbete ska utföras?

Vilken utrustning ska med? Vart ska vi? Antal personer? Tid på dygnet? Arbetets längd i tid? Vilket arbete ska utföras vid hemkomst? - styr val/bokning av transportmedel (bil, buss, tåg, flyg, taxi) och hotellbokning.

Behövs taxi eller budfirma för transport av tung utrustning? Kolla Länsstyrelsens krav på transport av prover/riskavfall från arbetsfält till labb.

Finns parkeringsmöjligheter i närheten av arbetsplatsen?

Ta fram uppgifter för vägassistens.

Se till att det finns tillräckligt med tillfälligt förvaringsutrymme (frysar, förvaringsrum, transportbilen etc).

Ta extra is.

- **Den fysiska miljön på den tillfälliga arbetsplatsen**

Samordnarna etablerar kontakt med kontaktpersonerna samt träffar berörda och informerar, helst i förväg.

Inventera lokaler som t.ex. toaletter, hissar, lunchmöjligheter, lämpliga utrymmen för arbetet (se nedan).

Säkerhet, hot/ våld och skyddsutrustning, förstahjälpen utrustning.

Synliga ID-handlingar och fungerande mobiler måste finnas. Ensamarbete bör undvikas.

Klimat / utomhusarbete / krävs särskilda kläder (västar, filter, kartbok, GPS, vägassistans, ficklampa snöskyffel mm) - ?

- **Provtagningsrum**

Rum för provtagning bör vara utrustad med brits, handfat och mätutrustning för vikt och längd, skrivplats, stol i lagom höjd i förhållande till brits/soffa för provtagaren och liten arbetsbänk för provhantering. T.ex. skolsköterskans rum brukar vara lämpligt om det är möjligt. Ett alternativ till brits är en säng eller soffa som finns i nära anslutning till provtagningslokalen. Det behöver finnas minst en toalett i nära anslutning till provtagningsrummet där urinprov ska lämnas.

- **Uppehållsrum**

I nära anslutning till rummet för provtagning bör det finnas en plats/rum med sittmöjlighet där försökspersoner kan invänta provtagning och vila/fika efter provtagning. Det är mycket bra om det finns tillgång till soffa/säng i det fall försökspersonen behöver lägga sig ner efter provtagning.

- **Labb**

Rum med rena ytor som kan inredas som laborationsrum behövs. Stoppade möbler är olämpligt. Lokalen bör vara försedd med diskbänk och ho som kan användas vid rengöring och handtvätt men även vid t.ex. uthållning av t.ex. isvatten. Handfat i toalettutrymme är inte jämförbart med ho i diskbänk. Om provtagningen ska ske under sommarhalvåret, är det viktigt att stark solinstrålning inte är ett problem där arbetsplatsen inrättas eftersom proverna ska hållas svala.

- **Övrigt**

Inventera hissar, utrymningsvägar, lunchmöjligheter, omklädning, låsbara skåp, larm, Internet, eluttag, belysning, ventilation, tillgång till matplats. Genomgång av faror på arbetsplatsen.

Basala hygienrutiner måste följas av dem som arbetar med provtagning i projektet (här avses både klädsel och handhygien). T.ex. den som arbetar med provtagning/provhantering ska bära hel arbetsklädsel med kort ärm och inte använda smycken/klocka etc. Mer information finns på

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/smittskydd-och-sjukdomar/vardhygien-och-varrelaterade-infektioner/hygienrutiner-och-kladpolicy/>.

Ring **112** om något allvarligt händer.

Packlista för provtagning och provhantering - fältarbete i skolor 2015-2016

Provtagning	Antal
Kitt	.....
Stas	.....
Blodtrycksmanschett	.....
Vacutainer nål grön	.....
Vacutainer svart barnnål	.....
Sprittork	.....
Tork/svabb	.....
EMLA-plåster	.....
Plåster	.....
Tape	.....
Etiketter	.....
Gul burk/riskavfall	.....
Provtagningsställ	.....
Rörvagga**	.....
Centrifug	.....
Frigolit lådor med is	.....
Kryoboxar*	.....
Rondskål	.....
Skräppåse	.....
Handskar	.....
Underlägg	.....
Gröna dukar	.....
Brits	.....
Hygienpapper	.....
Filt	.....
Lakan/kudde	.....
Rock	.....
Värmekudde	.....

Packlista för provtagning och provhantering - fältarbete i skolor 2015-2016

Mobiltelefon .....
Handsprit .....
Pennor .....
Provlogg .....
Provtagningsanvisning .....
(Våg) .....
Övrigt (specifiera): .....

Blodprovsrör och överföringsrör (blodprover), acetonsköljda pappmuggar och överföringsrör (urinprover), plastpipetter och acetonsköljda glaspipetter, lådor för kitten, "gummitutor", EMLA-plåster, kanyler, etiketter samt kryoboxar för förvaring av frysta prover levereras av Livsmedelsverket.

* för lämning av urinprov samt förvaring av blod- och urinprov som ska frysas (se provhanteringsanvisningar).

** underlättar vid provtagningen, alternativt finns en person som vänder rören som assistent till den som tar prover (se provhanteringsanvisningar).

Bägare/muggar ska finnas tillgängliga på skolan. Livsmedelsverket tar ansvaret att frukt/fika/dryck beställs i tid.

Utöver beräknade antalet av material, måste det finnas extra av kanyler, plåster, glas- och plastpipetter, rör, svabb, etiketter.

Ansvarig sjuksköterska (namn):

Datum:

Tid och plats:

Körschema exempel – Provtagning av elever på skolan

Tid	Kostregistrering Lämplig lokal	Provtagning Skolsköterskans mottagning	Lab
Ansvarig	<i>Livsmedelsverket</i>	<i>AMM-personal</i>	<i>AMM-personal</i>
8:15	-Livsmedelsverket presenterar sig för 5C -17 datorer bärs till 4C	-Mottagningsrum, toalett och vilorum förbereds.	
8:30-9:40	Plats: Klassrum 4C 5C (13 st) <ol style="list-style-type: none"> 1. Sjuksköterskor sätter på EMLA-plåster 2. Skriftlig information delas ut 3. Kostregistrering börjar <p>- De första två elever som blir klara går till provtagningen. Två frivilliga elever hoppar över rasten och går istället till provtagningen (för att spara tid).</p>	-Provtagning förbereds -Omklädning	-Labbet förbereds
9:40-10:00	R a s t	R a s t	R a s t
10:00-11:30	Plats: Klassrum 4A 5A+5B (7+10) <ol style="list-style-type: none"> 4. Sjuksköterskor sätter på EMLA-plåster 5. Skriftlig information delas ut 6. Kostregistrering börjar <p>- De första två elever som blir klara går till provtagningen. Övriga går tillbaka till klassen efter övningen.</p> <p>Endast de som är klara och inte ska provtas kan ta rast 9:40. Istället erbjuds fika efter provtagningen.</p> <p>Datorer plockas undan.</p>	Elever från 5C <ol style="list-style-type: none"> 1. Personuppgifter och ID-listan 2. Lämnar urinprov i plastmugg 3. Mäts, vägs 4. Provtas 5. Bjuds på frukt och festis 	-Urinprov hålls över och ställs på is. -Blodprover omhändertas enligt körchema.
11:30-12:30	L u n c h	L u n c h	L u n c h
12:30-15:30		Elever från 5A+5B (17 st) Elever som åker buss prioriteras. <ol style="list-style-type: none"> 1. Personuppgifter och ID-listan 2. Lämnar urinprov i plastmugg 3. Mäts, vägs 4. Provtas 5. Bjuds på frukt, smörgås och festis 	-Urinprov hålls över och ställs på is. -Blodprover omhändertas enligt körchema. Ordna med någon personal som kan låsa och larma när vi är klara.

Labinstruktion för fältarbete på skolor 2015-2016

BLODPROV

Alla prover tas venöst. Samtliga rör skall vändas direkt efter provtagningen ca 5 ggr för hand eller ca 10 ggr med vagga. Proverna måste stå minst 30 minuter innan centrifugering, förutom för Vacuette 2P och Vacuette 5P som ska stå 15 min. Proverna bör tas om hand så fort som möjligt enligt anvisningar nedan. Proverna måste centrifugeras inom **4 timmar** och efteråt förvaras på kolsyreis i en mörk låda med locket på till frysning enligt anvisningarna nedan. OBS! För förvaringsrör 4S (härdat glas) får ej kolsyreis användas så använd frysta kylklampar/is istället. Alla avvikelser från denna instruktion måste noteras i provloggen. Efteråt skickas alla samlade frysta prover till Livsmedelsverket enligt separat instruktion.

Särskild försiktighet måste vidtas för att förhindra kontaminering, generellt sett ska all provhantering inkl. överflyttning mellan behållare minimeras. Därför försöker vi i vissa fall undvika att använda pipetter för överföring av material. Var observant på att t.ex. metaller kan släppa från ytor på material som kommer i kontakt med provet. Använd puderfria handskar.

Rören är märkta med S (=serum), P (=plasma), B (=blod) och siffran som anger prioriteringsordning. Var noggrann med att kontrollera att provtagningsrörets- och förvaringsrörets etikett samt individens ID stämmer överens.

BD = Becton, Dickinson and Company; GB = Greiner-Bio One; PP = polypropylene.

PRIOR 1 (1S) - SERUM PROV RÖD/SVART (BD REF 367896)

*ANALYSER: - DIOXINER, BROMERADE, PFAS, D-VIT, KLORPETERIDER, PENTAKLORFENOL ETC
- HORMONER, FETTSYROR ETC*

- **1 stycken** 10 ml rör märkt "1S" med koagulations aktivator (röd/svart rör) för serum skall dras.
- Centrifugera i 1500*g under 10 min.
- Pipettera allt serum med en acetonsköljd pasteurpipett (glas) till **1 stycken** plaströr märkt "1S" (4.5 ml rör, Sarstedt 60.557.001).
- Ställ serum direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

PRIOR 2 (2P & 2B) - PLASMA PROV LILA/SVART EDTA RÖR (GB REF 456243)

ANALYSER: KAROTENOIDER, ALKYLRESORCINOLER, HB-ADDER, B-FOLAT ETC

- **1 stycken** 6 ml rör märkt "2P" (lila/svart EDTA rör) för plasma skall dras.
- Centrifugera i 2400*g under 10 min.
- Pipettera plasma med *plastpipett* till **1 stycken** plaströr märkt "2P" (4.5 ml rör, Sarstedt 60.557.001).
- Ställ plasma direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.
- OBS! Håll över **resten** av helblodet till 1 stycken plaströr märkt "2B" (4.5 ml rör, Sarstedt 60.557.001).

Labinstruktion för fältarbete på skolor 2015-2016

- Ställ helblodet utan plasma direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

PRIORITET 3 (3B) - HELBLOD PROV GRÖN LI-HEP (GB REF 454056)

ANALYSER: *TUNGA METALLER ETC*

- **1 stycken** 4 ml rör märkt "3B" för helblod (grönt rör Li-Hep) skall dras.
- Ställ röret direkt på is. Långtidsförvaring sker i -20 °C.

PRIORITET 4 (4S) - SERUM PROV RÖD/SVART Z SERUM CLOT ACTIVATOR (GB REF 456048)

ANALYSER: *- DIOXINER, BROMERADE, PFAS, D-VIT, KLORPETICIDER, PENTAKLORFENOL ETC
- HORMONER, FETTSYROR, METABOLOMICS ETC*

- **1 stycken** 6 ml rör märkt "4S" (röd/svart rör) för serum skall dras.
- Centrifugera i 1500*g under 10 min.
- Pipettera serum med en acetonsköld pasteurpipett (glas) till ett acetonsköldt glaströr med svart kork märkt "4S".
- Ställ serum direkt på is (*ej kolsyreis*). Långtidsförvaring sker i -20 °C.

PRIORITET 5 (5P) - PLASMA PROV MINTGRÖN LI-HEP (GB REF 456305)

ANALYSER: *T.EX. FERRITIN, CRP, FOLAT, FOSFATER, LDL- OCH HDL-KOLESTEROL ETC*

- **1 stycken** 7 ml (drar 5 ml), märkt "5P" Li-heparin (mintgrön rör Li-Hep) för plasma skall dras.
- Centrifugera i 2400*g under 10 min.
- Pipettera plasma med *plastpipett* till **1 stycken** plaströr märkt "5P" (4.5 ml rör, Sarstedt 60.557.001).
- Ställ plasma direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

PRIORITET 6 (6S) - SERUM PROV RÖD/SVART (BD REF 367896)

ANALYSER: *- DIOXINER, BROMERADE, PFAS, D-VIT, KLORPETICIDER, PENTAKLORFENOL ETC
- HORMONER, FETTSYROR ETC*

- **1 stycken** 10 ml rör märkt "6S" med koagulations aktivator (röd/svart rör) för serum skall dras.
- Centrifugera i 1500*g under 10 min.
- Pipettera allt serum med en acetonsköld pasteurpipett (glas) till **1 stycken** plaströr märkt "6S" (4.5 ml rör, Sarstedt 60.557.001).
- Ställ serum direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

Labinstruktion för fältarbete på skolor 2015-2016

PRIOR 7 (7S) - SERUM PROV RÖD/SVART Z SERUM CLOT ACTIVATOR (GB REF 456048)

ANALYSER: METABOLOMICS

- **1 stycken** 6 ml rör märkt "7S" (röd/svart rör) för serum skall dras. *OBS! Låt stå 5 min i rumstemperatur, sedan ca 30 min kallt, ej i direkt kontakt med is. Kan ta längre tid tills prover har koagulerat.*
- Centrifugera i 2400*g under 10 min.
- Pipettera serum med *plastpipett* till **2 stycken** plaströr märkt "7S" (2.0 ml rör, Sarstedt 72.694.006).
- Ställ serum direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

PRIOR 8 (8S) - SERUM PROV VIT/SVART (GB REF 454229)

ANALYSER: ALUMINIUM

- **1 stycken** 5 ml (drar 3 ml) rör märkt "8S" (vit/svart rör) för serum skall dras.
- Centrifugera i 2400*g under 10 min.
- Pipettera serum med en acetonsköld pasteurpipett (glas) till **1 stycken** plaströr märkt "8S" (2.0 ml rör, Sarstedt 72.694.006).
- Ställ serum direkt på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

URINPROV

URINPROV, ACETONSKJÖLD PAPPMUGG

- Individen tilldelas en acetonskjöld pappmugg som är markerat med respektive ID-nummer i.
- Individen kissar i pappmuggen, ställer den i en frigolit låda med is, avsedd för detta ändamål. Personalen hämtar sedan provet.
- Personalen håller sedan över urinen i ett 50 ml Falconrör.
- Resten av urinprovet hålls i 5 stycken 13 ml PP-rör med neutral skruvkork (SARSTEDT REF 60.540.014), ca 10 ml per rör.
- Rören med urin förvaras hela tiden på is. Långtidsförvaring sker i -80 °C.

Fältarbete på skolor 2015-2016

Skola nr: _____

Tid för nedfrysning -20:

[illegible]

Instruktioner för att skicka prover till Livsmedelsverket efter fältarbetet

Efter provtagning fryses proverna i -20 ± 5 °C och förvaras frysta fram till transport. Proverna transporteras i tätt förpackade frigolitlådor med **frysta kylklampar**, ej kolsyreis. Provlogg läggs i separat plastpåse/plastficka som bifogas. Klistra på Livsmedelsverkets fraktsedel som har skickats till er. I andra fall, märk försändelsen med projektnummer eller projektnamn (t.ex. Riksmaten Ungdom). Kontakta provtagning@slv.se via e-mail ett par dagar innan ni ska skicka in proverna.

För att proverna ska komma fram i tid ska de helst skickas som Företagspaket 16.00, Expresspaket eller via sjukvårdstransport. Proverna skickas måndag till onsdag, **skicka inte prov på fredagar eller dag före helgdag**. Vissa postkontor eller motsvarande har en sista inlämningstid för företagspaket och det är lämpligt att kontakta det aktuella kontoret för information om detta.

Proverna levereras vardagar mellan kl. 08.00-16.00 till:

Livsmedelsverket i Uppsala

UV/BI/Team Preanalys

Strandbodgatan 4

753 23 Uppsala

Kontaktperson:

Ingalill Gadhasson Ingalill.Gadhasson@slv.se

Tel: 018-175758

Innehållsförteckning i kit:

Riksmaten ungdom, 05-09-2015

Rör för provtagning:

2 st serumrör 10 ml. Röd/svart

2 st serumrör 6 ml. Röd/svart

1st li/heprör 4 ml. Grön

1st plasmarör 5ml. Mintgrön

1 st plasmarör 6 ml. Lila

1 st serumrör 3 ml. Svart/vit

Material gällande urin:

Pappmugg

5 st plaströr med gul kork 13 ml

1 st Falconrör med röd kork 50 ml

Övrigt material:

1st grön vacquette-kanyl

5 st Kryorör 4,5 ml

3 st Kryorör 2 ml

1 st glaströr*

1 st svart kork (till glaströr)*

4 st glaspipetter*

3 st plastpipetter

*acetonsköljda, använd handskar vid hantering

Extra material som levereras av Livsmedelsverket utöver kit

- Kryoboxar
- Provrörsställ frigolit
- Kanyler, etiketter
- Extraetiketter
- "Gummitutor"
- EMLA-plåster